

Висновки з проведеного дослідження. Отже, будівельні компанії виступають як організації, що генерують нові знання, застосовуючи їх у сферах дизайну, виробництва, будівництва та наданні послуг. Практично всі види продукції будівельної галузі включають у себе упредметнені знання – від складного виробничого обладнання до готових будівельних продуктів. При цьому об'єктом управління стають «невловимі» інтелектуальні активи організації. Сьогодні підприємства будівельної галузі на відміну від періоду індустріалізації відстежують появу нових наукових знань ще на етапі проведення фундаментальних досліджень і прагнуть першими отримати позитивні результати у своє розпорядження.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Базилевич В., Ільїн В. Інтелектуальна власність / В. Базилевич, В. Ільїн [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://pidruchniki.com/12560607/ekonomika/intelektualna_vlasnist_rinkoviy_ekonomitsi.

2. Вовканич С. Духовно-інтелектуальний потенціал України та її національна ідея / С. Вовканич. – Львів : ЛБД, 201. – 540 с.
3. Зинов В.Г. Управление интеллектуальной собственностью: [учеб. пособ.] / В.Г. Зинов. – М. : Дело, 2003. – 512 с.
4. Кондрашова-Діденко В.І. Інтелектономіка: сутність, структура, особливості розвитку / В.І. Кондрашова-Діденко // Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. – 2005. – Вип. IV Економічні науки. – Ч. 1. – С. 7–17.
5. Кендюхов О.В. Ефективне управління інтелектуальним капіталом : [монографія] / О.В. Кендюхов. – Донецьк : ДОНУЕП, 2008. – 359 с.
6. Дворник М.О. Іноваційні інструменти розвитку підприємства в ринкових умовах України / М.О. Дворник, О.І. Маслак, О.Д. Коноваленко // НТУ. – 2007. – № 3. – С. 19–24.
7. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
8. Семікіна М.В., Петіна О.М. Інтелектуальний бізнес : [навч. посіб.] / За ред. М.В. Семікіної. – Кіровоград : КНТУ, 2015.– 141 с.

УДК 378: 65.016.2

Чавичалов І.І.

аспірант

Українського державного хіміко-технологічного університету

Куцинська М.В.

кандидат економічних наук,

*доцент кафедри економіки промисловості та організації виробництва
Українського державного хіміко-технологічного університету*

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Проаналізовано сучасний стан дослідженості підходів до формування стратегії розвитку державних вищих навчальних закладів за теперішніх умов функціонування системи вищої освіти в країні. Сформульовано необхідні окремі складники стратегії розвитку державних вищих навчальних закладів за сучасних умов функціонування. Окреслено окремі етапи методичного підходу до формування стратегії розвитку державних вищих навчальних закладів із використанням інформації управлінського обліку.

Ключові слова: стратегія, стратегія розвитку, складники стратегії розвитку, система вищої освіти, державні вищі навчальні заклади, інформаційне забезпечення, інструментарій управлінського обліку.

Чавычалов И.И., Куцинская М.В. ФОРМИРОВАНИЕ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ ПРИ СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ

Проанализировано современное состояние исследованности подходов к формированию стратегии развития государственных высших учебных заведений при текущих условиях функционирования системы высшего образования в стране. Сформулированы необходимые отдельные составляющие стратегии развития государственных высших учебных заведений при современных условиях функционирования. Приведены отдельные этапы методического подхода к формированию стратегии развития государственных высших учебных заведений с использованием информации управленческого учета.

Ключевые слова: стратегия, стратегия развития, составляющие стратегии развития, система высшего образования, государственные высшие учебные заведения, информационное обеспечение, инструментарий управленческого учета.

Chavychalov I.I., Kutsyns'ka M.V. STRATEGY OF STATE HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS' DEVELOPMENT FORMATION FOR MODERN FUNCTIONING CONDITIONS

The current state of researching the approaches to formation the strategy of state higher educational establishments' development under the current conditions of functioning of the higher education system in the country has been analyzed. On the basis of the analysis, the necessary separate components of the strategy of state higher educational establishments' development under the current conditions of functioning have been formulated. The separate stages of the methodical approach to the strategy of state higher educational establishments' development with using of management accounting information have been identified.

Keywords: strategy, development strategy, development strategy components, higher education system, higher educational establishments, information providing, management accounting tools.

Постановка проблеми. У сучасних умовах функціонування світового економічного простору, трансформації господарських відносин на макро-, мезо- та мікрорівнях, а також збільшення впливу результатів та досягнень науково-технічного прогресу на життє-

діяльність соціуму все більшого значення набувають питання підвищення культурного та освітнього рівнів суспільства для його розвитку. Для досягнення такої мети великого значення набуває перегляд підходів до управління та здійснення свого функціо-

нування системою вищої освіти як основної ланки, що забезпечує культурне та освітнє становлення та розвиток суспільства, а також безпосередньо вищих навчальних закладів, зокрема державних, діяльність яких спрямована на формування відповідних знань, навичок та вмій в індивідуумів, освітньо-професійна підготовка яких має сприяти підвищенню культурного та освітнього рівнів суспільства у цілому. Такий стан взаємозв'язків вимагає від керівництва державних вищих навчальних закладів перегляду підходів до здійснення основного виду своєї діяльності, а також підходів до стратегічного планування напрямів подальшої діяльності, зокрема формування стратегії розвитку вишів, з урахуванням сучасного стану на ринку освітніх послуг, вимог, що висуває суспільство до кваліфікації майбутніх фахівців, а також сучасного стану розвитку науково-технічного прогресу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування стратегії розвитку вищих навчальних закладів та конкретних рекомендацій щодо трансформації підходів до управління вишами в спеціальній та науковій літературі приділяється належна увага. Так, аналізуються основні стратегії державного управління вищими навчальними закладами, зокрема розглядаються специфічні ознаки та загальні функції державного освітнього менеджменту [1]; висвітлюється передовий досвід ВНЗ у питаннях трансформації їх структури та систем управління для умов роботи в глобалізованій та науково-орієнтованій економіці, наводяться рекомендації щодо ефективних методів, технологій розроблення та реалізації стратегій розвитку ВНЗ [2]; розкриваються концептуальні та технологічні засади формування сучасної стратегії розвитку вищої освіти як органічного складника національної системи освіти в контексті реалізації ідеології людиноцентризму під час модернізації України [3]; виявляється основні недоліки, характерні для вітчизняної системи освіти, які ускладнюють її модернізацію відповідно до сучасних потреб країни та вимог світової спільноти [4]; розглядаються головні аспекти розвитку вищої освіти в Україні та її взаємозв'язок з економічним станом держави [5]; на основі аналізу стратегій розвитку та інституційних профілів європейських експертних організацій ідентифікуються сучасні орієнтири розбудови вищої освіти та формується рекомендації щодо стратегічного планування розвитку вищої освіти на національному та інституційному рівні в Україні [6]; пропонуються методики розроблення конкурентної стратегії ВНЗ та алгоритм їхньої реалізації [7]; визначаються складники ефективної стратегії розвитку національної освітньої системи в умовах транснаціоналізації освітнього бізнесу та глобалізації ринку людських ресурсів [8]; здійснюється прогнозування кон'юнктури ринку освітніх послуг для прийняття стратегічних управлінських рішень щодо збалансування попиту і пропозиції в умовах конкурентної боротьби на ринку [9] та ін.

Мета статті полягає у виявленні необхідних окремих складників стратегії розвитку державних вищих навчальних закладів за сучасних умов функціонування та обґрунтуванні окремих етапів методичного підходу до її формування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для виявлення необхідних складників стратегії розвитку державних вищих навчальних закладів за сучасних умов функціонування та обґрунтування етапів методичного підходу до її формування важливо проаналізувати чинники, які нині мають найбільший вплив

на процес здійснення основного виду діяльності вищими навчальними закладами в Україні. Важливим індикатором, який має враховуватися під час планування діяльності державних вищих навчальних закладів, є кількість абітурієнтів – майбутніх студентів та їхні уподобання щодо обрання майбутньої спеціальності. На цей індикатор мають безпосередній вплив демографічна ситуація у країні та відповідні «модні» тенденції щодо обрання конкретної спеціальності та конкретного вишу. Загалом за останні роки спостерігаються загальна тенденція до зниження кількості студентів, на що має безпосередній вплив демографічна ситуація в країні, а також більша привабливість отримання освіти за кордоном. Виходячи із цього, великого значення під час формування стратегії розвитку державних вишів набуває врахування валового показника охоплення вищою освітою, який розраховується як кількість студентів у вищих навчальних закладах незалежно від віку, виражена у відсотках від загальної чисельності населення п'ятирічної вікової групи, що продовжує навчання після завершення середньої школи [10, с. 11]. Згідно з даними дослідження [10], для України цей показник характеризується постійним зростанням, зокрема починаючи з 2003 р. значення показника стало перевищувати аналогічні як для Польщі, Франції, Італії, так і для Європейського Союзу в цілому, що свідчить про наявність окремих позитивних тенденцій у розвитку української системи вищої освіти загалом. Під час формування своєї стратегії українські виші мають враховувати вподобання майбутніх студентів щодо професійного спрямування. Як свідчать результати аналізу даних Державної служби статистики України, структура розподілу студентів українських ВНЗ за галузями освіти останні п'ять років має приблизно такий вигляд (рис. 1).

Базуючись на результатах дослідження [10], доцільно зазначити, що така ж структура притаманна й для більшості ВНЗ країн Європи (зокрема, Польщі, Франції, Італії). Отже, під час формування стратегії розвитку державним вищим навчальним закладам необхідно проводити маркетингові дослідження щодо вподобань студентів та попиту ринку праці у фахівцях конкретних спеціальностей. При цьому доцільно також враховувати, що нині серед загальної кількості вишів 20–25% займають приватні ВНЗ, що, своєю чергою, вимагає від керівництва державних вишів пошуку шляхів підвищення своєї привабливості для майбутніх студентів із метою поліпшення своєї конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг порівняно з приватними вишами, які мають більше інструментів та важелів для маневрування на цьому ринку послуг за рахунок наявності переваг, які притаманні суб'єктам господарювання приватної форми власності. З іншого боку, нині наявне зменшення контингенту приватних ВНЗ за рахунок збільшення державного фінансування навчання студентів у державних ВНЗ. Аналізуючи статистичні дані [11], можна простежити такі тенденції щодо фінансування діяльності державних вищих навчальних закладів в Україні (рис. 2–4).

Загалом, аналізуючи дані рис. 2–4, доцільно зазначити, що збільшення витрат у гривневому еквіваленті в структурі видатків зведеного бюджету в 2010 р. передусім пов'язане зі значним індексом інфляції, здешевленням гривні, а також зростанням курсу іноземних валют. Отже, враховуючи вищенаведене, слушно зазначити, що важливим складником стратегії розвитку державних ВНЗ нині є

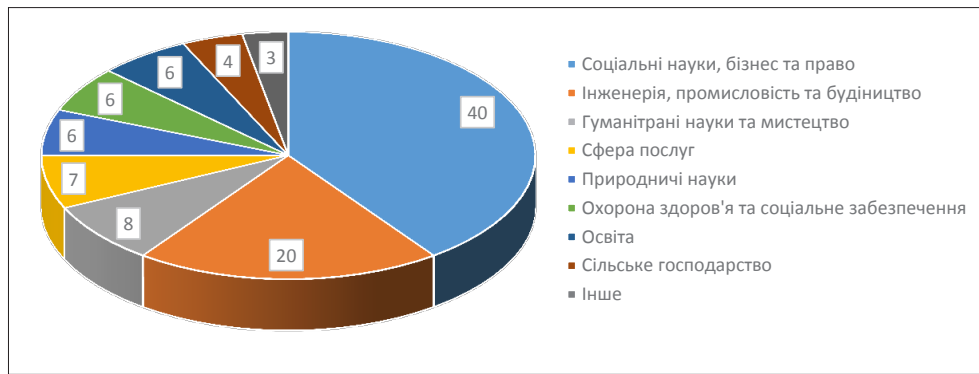

Рис. 1. Структура розподілу контингенту студентів українських вишів за галузями знань, %

Рис. 2. Видатки зведеного бюджету на вищу освіту

Рис. 3. Питома вага витрат на вищу освіту в структурі видатків зведеного бюджету

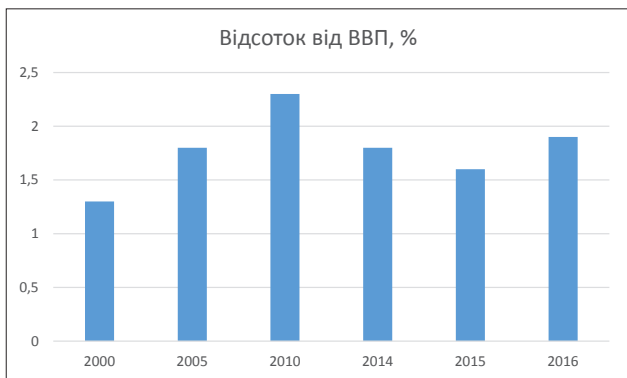

Рис. 4. Відсоток витрат на вищу освіту в структурі ВВП

формування обґрунтованої маркетингової політики та фінансового забезпечення основного виду діяльності державних ВНЗ шляхом проведення поглиблених маркетингових досліджень та виявлення підходів до створення багатоканальності фінансування діяльності державних вишів за сучасних умов функціонування системи вищої освіти в Україні. Підвищення привабливості отримання української освіти для майбутніх студентів можливе за рахунок наявності подвійних дипломів, налагоджених зв'язків із суб'єктами господарювання та можливості здійснення інноваційних наукових досліджень. Це, своєю чергою, вимагає від керівництва державних вишів перегляду підходів до здійснення міжнародної співпраці, посилення та перепрофілювання зв'язків із підприємствами, а також створення сприятливих умов для проведення наукових досліджень у напрямі підвищення їхньої інноваційності та конкурентоспроможності на ринку. Все це безпосередньо вимагає пошуку додаткових каналів фінансування діяльності вищих навчальних закладів та, перш за все, перегляду підходів до управління усіма складниками діяльності вишів.

Ураховуючи сучасні реалії функціонування державних вищих навчальних закладів, слушно зазначити, що під час формування стратегії їхнього розвитку та відбору інструментарію для управління ними доцільно розглядати всі види діяльності вишів у комплексі, говорячи про господарську ефективність діяльності ВНЗ як суб'єкта господарювання, сутність якої доцільно сформулювати так: складник ефективності діяльності ДВНЗ, що оцінюється безпосередньо ДВНЗ та характеризує економічний результат діяльності закладів, понесені для його отримання витрати та вартість залучених ресурсів для здійснення діяльності [12]. Для оцінки господарської ефективності діяльності державних ВНЗ за сучасних умов функціонування слушним та доцільним є використання інструментарію управлінського обліку, який може виступати інформаційним забезпеченням прийняття зважених рішень керівництвом державних ВНЗ щодо напрямів подальшого розвитку закладу освіти з метою формування обґрунтованої стратегії. Для успішної реалізації управлінських рішень щодо поліпшення діяльності державного вищого навчального закладу та підвищення її ефективності на основі інформації підсистеми управлінського обліку ДВНЗ необхідно створити сегментарний облік за центрами відповідальності. Визначення видів центрів відповідальності стосовно структурних підрозділів державних вищих навчальних закладів (зокрема, ректорату,

приймальної комісії, навчально-договірного відділення, адміністративних підрозділів, факультетів та кафедр) може бути здійснено, як пропонується у дослідженні [13]. Так, у межах ректорату мають плануватися, контролюватися та регулюватися усі показники діяльності ДВНЗ та їх складники. При цьому ректорат несе безумовну та повну відповідальність за витрати, доходи та інвестиції закладу (ректорат є змішаним центром повної безумовної відповідальності). У межах приймальної комісії та навчально-договірного відділення здійснюються безумовне та повне планування, контроль та регулювання доходів ДВНЗ, які надходять від здійснення освітньої діяльності закладом освіти. При цьому керівники зазначених підрозділів відповідають за окремі елементи витрат у межах своїх підрозділів, і до того ж доволі умовно (ці підрозділи слушно визначити як змішані центри повної безумовної відповідальності за доходи та умовної часткової відповідальності за витрати). До адміністративних підрозділів ДВНЗ належать планово-фінансовий відділ, канцелярія, бухгалтерія, відділ кадрів та ін. Так, у межах планово-фінансового відділу здійснюється повне та безумовне планування та контроль доходів, витрат й інвестицій ДВНЗ загалом, однак не здійснюється їх регулювання. При цьому в указаному підрозділі здійснюються умовне та часткове планування, контроль та регулювання елементів витрат, які пов'язані з фінансуванням їх діяльності. Керівники всіх інших наведених адміністративних підрозділів відповідають за окремі елементи витрат у межах своїх підрозділів і до того ж досить умовно (всі адміністративні підрозділи ДВНЗ є центрами умовної часткової відповідальності за витрати). У межах факультетів державного вищого навчального закладу їх керівники умовно та частково планують, контролюють та регулюють витрати та доходи (факультети є змішаними центрами відповідальності, у межах яких умовно та частково плануються, контролюються та регулюються витрати та доходи). У сучасних умовах функціонування ДВНЗ особливе місце у структурі закладу займають його кафедри. Керівник кафедри лише умовно та частково може планувати, контролювати та регулювати витрати шляхом подання керівництву закладу освіти пропозицій щодо показників, які впливають на величину витрат. Окрім того, здійснення основного виду діяльності, а також проведення професійно-орієнтованої роботи певним чином впливають на кількість студентів, що навчатимуться у закладі, і в підсумку – на отримання значної частини доходів ДВНЗ. Отже, у межах кафедри умовно та частково плануються, контролюються та регулюються доходи (кафедри ДВНЗ є змішаними центрами часткової умовної відповідальності за витрати та доходи) [13, с. 121–123]. Здійснення такої децентралізації обліку і загалом управління державним вищим навчальним закладом дасть змогу впровадити відповідальність керівників конкретних підрозділів ДВНЗ за показники їх діяльності, а також реалістично та обґрунтовано формувати відповідні форми управлінської звітності, які виступають обов'язковими складниками будь-якої стратегії. Також важливим складником стратегії розвитку виступає кошторисна документація, а отже, набуває актуальності перегляд підходів до планування контингенту студентів та визначення оплати за навчання, для чого доцільно використовувати також інструментарій управлінського обліку, зокрема, інструментарій аналізу беззбитковості [14, с. 141–163], відповідні методи калькулювання, інструментарій ціноутворення, методи побудови

бюджетів тощо [15]. Узагальнюючи вищевказане, слушно зазначити, що за сучасних умов функціонування державних вищих навчальних закладів необхідними окремими складниками стратегії їхнього розвитку виступають:

- формування обґрунтованої маркетингової політики вишу;
- створення багатоканальності фінансування діяльності ДВНЗ;
- удосконалення підходів до здійснення міжнародної діяльності та співпраці;
- посилення та перепрофілювання зв'язків із суб'єктами господарювання;
- запровадження найсучасніших інновацій у наукову діяльність закладу освіти;
- розгляд усіх видів діяльності державного вищого навчального закладу у контексті господарської ефективності;
- створення сегментарного обліку за центрами відповідальності;
- удосконалення підходів до ціноутворення тощо. Виходячи із цього, доцільно окреслити, що окремими етапами методичного підходу до формування стратегії розвитку державних вищих навчальних закладів за сучасних умов функціонування мають бути:
- створення інформаційного забезпечення для формування обґрунтованої маркетингової політики ДВНЗ;
- удосконалення наявного механізму управління державними вишами як суб'єктами господарювання;
- створення інформаційного забезпечення для проведення аналізу господарської ефективності діяльності державних ВНЗ;
- удосконалення наявної або формування підсистеми управлінського обліку для децентралізації управління закладом освіти;
- удосконалення підходів до формування основних кошторисних показників діяльності державного ВНЗ тощо.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, урахувавши результати проведеного дослідження, слушно зазначити, що актуальним питанням удосконалення підходів до формування стратегії розвитку державних вищих навчальних закладів за сучасних умов функціонування системи вищої освіти в науковій та спеціальній літературі приділяється увага. Базуючись на результатах цих досліджень, сформульовано окремі необхідні складники стратегії розвитку державних вищів та наведено окремі етапи методичного підходу до обґрунтування стратегії розвитку державного ВНЗ за сучасних умов функціонування з використанням інформації підсистеми управлінського обліку закладу освіти. Напрямом подальших досліджень в окресленій науково-практичній царині має стати обґрунтування конкретних послідовних етапів методичного підходу до формування стратегії розвитку державних вищих навчальних закладів за сучасних умов функціонування.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ромін А.В. Стратегії в системі державного управління вищими навчальними закладами / А.В. Ромін // Теорія та практика державного управління. – 2014. – Вип. 4 (47). – С. 11–16.
2. Живець А.М. Стратегія ВНЗ: технології та передова практика / А.М. Живець // Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві. – 2015. – Вип. 4 (11). – С. 171–184.
3. Дмитренко Г.А. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні: людиноцентричний контекст / Г.А. Дмитренко // Економіка та держава. – 2013. – № 10. – С. 114–118.

4. Шульга Н.Д. Стратегія розвитку національної освіти як інструмент і засіб реалізації державної освітньої політики / Н.Д. Шульга // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 2. – С. 135–139.
5. Маркіна І.А. Економічні аспекти розвитку вищої освіти в Україні в сучасних умовах / І.А. Маркіна // Вісник КНУТД. – 2012. – № 6. – С. 375–381.
6. Калашникова С. Ідентифікація сучасних орієнтирів розвитку вищої освіти / С. Калашникова // Вища освіта України. – 2014. – № 3. – С. 12–23.
7. Маренич А.І. Формування конкурентної стратегії розвитку ВНЗ на основі маркетингового інструментарію / А.І. Маренич // Вісник університету банківської справи. – 2016. – № 1–2 (25–26). – С. 146–150.
8. Кучеренко Д.Г. Стратегія розвитку освітніх систем країн світу: [монографія] / Д.Г. Кучеренко, О.В. Мартинюк. – К.: ІПК ДСЗУ, 2011. – 312 с.
9. Стеблюк Н.Ф. Розроблення оптимальної стратегії розвитку вищих навчальних закладів на ринку освітніх послуг / Н.Ф. Стеблюк, Є.Р. Волосова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2015. – Вип. 5. – С. 146–150.
10. Моніторинг інтеграції української системи вищої освіти в європейський простір вищої освіти та наукового дослідження: моніторингове дослідження: аналітичний звіт / Міжнародний Фонд дослідження освітньої політики; за заг. ред. Т.В. Фінікова, О.І. Шарова. – К.: Таксон, 2014. – 144 с.
11. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2016/17 навчального року. – К.: Державна служба статистики України, 2017. – 208 с.
12. Куцинська М.В. Ефективність діяльності ДВНЗ: економічний, технологічний та соціальний аспекти / М.В. Куцинська // Культура народів Причорномор'я. – 2012. – № 220. – С. 57–60.
13. Куцинська М.В. Удосконалення класифікації центрів відповідальності ДВНЗ / М.В. Куцинська // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Пріоритети нової економіки знань в XXI сторіччі». – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2011. – С. 119–123.
14. Інформація управлінського обліку в аналізі ефективності діяльності державних вищих навчальних закладів: [монографія] / Г.О. Король [та ін.]. – Дніпропетровськ: Середняк Т.К., 2012. – С. 326 с.
15. Чавичалов І.І. Формування стратегії розвитку підприємства на основі даних стратегічного управлінського обліку / І.І. Чавичалов, М.В. Куцинська // Актуальні питання реформування економіки країни: Економічні наукові Інтернет-конференції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/2481/>.

УДК 330.16

Чмут А.В.
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри економічної
теорії та міжнародних економічних відносин
Херсонського державного університету

Антош Н.В.
аспірант
Херсонського державного університету

ГАРМОНІЗАЦІЯ ВІДНОСИН МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ ІЗ ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ СИРОВИНИ В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Розкрито сутність поняття «гармонізація». Проаналізовано особливості законодавства у сфері безпеки харчових продуктів. Обґрунтовано необхідність інтеграції молокопереробних підприємств із постачальниками сировини. Сформульовано визначення поняття гармонізації відносин суб'єктів інтеграції та виявлено основні етапи її досягнення.

Ключові слова: гармонізація, гармонізація взаємовідносин суб'єктів інтеграції, безпека харчових продуктів, інтеграція, квазіінтеграція.

Чмут А.В., Антош Н.В. ГАРМОНІЗАЦІЯ ОТНОШЕНИЙ МОЛОКОПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ ПРЕДПРИЯТИЙ С ПОСТАВЩИКАМИ СЫРЬЯ В УСЛОВИЯХ УСИЛЕНИЯ КОНТРОЛЯ КАЧЕСТВА И БЕЗОПАСНОСТИ ПИЩЕВЫХ ПРОДУКТОВ

Раскрыта сущность понятия «гармонизация». Проанализированы особенности законодательства в сфере безопасности пищевых продуктов. Обоснована необходимость интеграции молокоперерабатывающих предприятий с поставщиками сырья. Сформулировано определение понятие гармонизации отношений субъектов интеграции и выявлены основные этапы ее достижения.

Ключевые слова: гармонизация, гармонизация взаимоотношений субъектов интеграции, безопасность пищевых продуктов, интеграция, квазиинтеграция.

Chmut A.V., Antosh N.V. HARMONIZATION OF RELATIONS OF MILK PROCESSING ENTERPRISES WITH RAW SUPPLIERS IN THE CONDITIONS OF STRENGTHENING QUALITY CONTROL AND FOOD SAFETY

Concepts of "harmony" and "harmonization" are considered. Specific features of legislation in the field of food safety are analyzed. The necessity of integration of milk processing enterprises with suppliers of raw materials is substantiated. Defined the main stages of achieving harmonization of the interconnected integration subunits

Keywords: harmonization, harmonization of interrelations of subjects of integration, food safety, integration, quasiintegration.

Постановка проблеми. Ефективне економічне зростання є наслідком гармонійного вирішення багатопланових завдань. Ускладнення економічних процесів та підвищення частоти виникнення економічних криз сприяють пошуку нових теорій та кон-

цепцій, що, своєю чергою, зумовлює появу нового понятійного апарату. Необхідність використовувати нову термінологію є наслідком сучасних тенденцій розвитку ринкових відносин. Це повною мірою відноситься до поняття «гармонізація». Гармонізація має